

TEAPOT DO- MA SE VEDNO VEJE SMRAD.

CASI SE DVIGA POKRIVA-
LO IN SE PRIKAZEVA,
KAM JE SEL DENAR.

Goče se bo nazadnje le izvede-
resnica v polnem obsegu.

Washington, D. C. — Atlee
merene in Owen J. Roberts,
advokata, ki ju je najela vlada,
obtožila Falla, Sinclairja in
henyja zaradi najemnih po-
b glede mornariških oljnih
perv, zasledujeta, kako je bi-
razdeljenih tri milijone dolar-
ov, ki so jih dali Sinclair, intere-
Standard Oil družbe in Dohe-
Podali so javno zapriseženo
avo na sodiščih v Kanadi, da
bilo naloženih za \$90,000 kup-
nov obveznic od tega tajnega
nada na Fallov kredit. Dalje
ročajo, da so sledili tudi \$130,-
in da v kratkem izsledijo tudi
400,000, katere je nabral kan-
adski advokat po imenu Osler
pomočjo slavnate kupne po-
be, in še nadaljnjih \$750,000,
po bili nabrani tudi s tako kup-

V washingtonskih finančnih
vih krožijo govorice, da Har-
F. Sinclair resignira kot pred-
nik Sinclair Consolidated
mpanje, in da se nekaj take-
pričakuje tudi od podpredse-
Standard Oil kompanije v
iani. Kanadsko sodišče je
sodilo, da mora Osler, ki je
anovil slavnato Continental
ading kompanijo v svoji pi-
ni, izpovedati imena oseb, ka-
im je bil izplačan denar iz taj-
ga sklada, in klijenta, ki ga je
učili, da naj ustanovi slavnato
kompanijo, ki je kupila sod-
a po \$1.50 in ga je prodala po
75 v zelo sumljivih razmerah.
Pomerene-Robertsova zapri-
na izjava, predložena kanad-
mu sodišču z namenom, da se
er izpove, pravi, da sta Sin-
in Steward, zastopajoč in-
ese Standard družbe, napra-
a pogodbo z Oslerjevo Conti-
ntal Trading kompanijo, da
aj kupita 33,333,333 sodov
in da položita pet in dvaj-
centov predujuma za vsak sod.
enem sta njuni kompaniji ga-
tiralu producentu po imenu
mpreys v Denverju, da se bo-
držale Oslerjeve kupne po-
be s Humpreysom. To pome-
da sta Sinclair in Standard
stavila Oslerja kot kupca olja,
ne lastne kompanije sta ga
plačale za nič, pa tudi nobene
ke mu ni bilo prevzeti. Osler
na ta način potegnil dva mi-
liard dolarjev, do 25. maja 1923,
je bilo videti, da postane se-
na preiskava resna. Na to je
a kupna pogodba izročena za
00,000, mesto šest milijonov
arjev, ki so bili garantirani za
stavljeno olje v bodočnosti.
vno ob tem času je neka dru-
pogodba vrgla Oslerju \$750,-
0, po kateri je bil kupljen sod
a po \$1.20 in zopet nazaj pro-
a po \$1.45.

Federalna preiskovalca bode-
skušala razvozlati vpraša-
e: Ali sta Sinclair in Standard
družba iz Indiane aranžirala
anovitev Oslerjeve slavnate
zbe, ki je prikrivala svoje
ništvo s poroštenim siste-
om za delnice? Zakaj je Osler
čil vse zapisknike te kompani-
e? Ali je Fall prejel vseh \$3,-
0,000? Ako jih ni, kdo je se
prejel? Pomenene in Roberts
identificirala Oslerja kot
natelja Midwest Refining
mpanje, podružnice Stan-
ard Oil družbe.

OTROŠKO DELO.

Philadelphia, Pa. (Fed. Press.)
The Philadelphia Textile Ma-
facturers Ass'n, organizacija
katilnih baronov, je pred ne-
j dnevi povzela svoje člane,
j pritiskajo na državno legis-
uro, da zavre dotedaj v usta-
o odpravi otroškega dela.
kstilni baroni vposlušajo ar-
do otrok, zato so proti dodat-

Pregled dnevnih do- godkov.

Amerika.

Iz Teapot Doma se še vedno
kadil smrad.

Stara garda je slišala svoje v
kongresu.

Državni tajnik Hughes ima
malo prijateljev v tujini.

Kansaški governor Davis je
obdolžen prejemanja podkupni-
ne.

Amerika plača nemške ladje,
ki so bile zasežene med vojno.

Po svetu.

Mussolinijev volilni zakon je
nova prevara italijanskega ljud-
stva. Opozicija najbrž bojkotira
volitve.

Veliki zavezniki vzamejo mal-
nim zaveznikom denar, ki ga do-
bi Amerika.

Finančni škandal v Nemčiji je
opazil klerikalne voditelje in mi-
nistre. Vladna kriza se nada-
ljuje.

Malo tujezemskih prija- teljev ima Hughes.

POSLEDICE VOJNE SE PRI-
CENJAJO OBCUTITI TU-
DI V AMERIKI.

To menda spoznava tudi državni
tajnik.

Washington, D. C. — Tajnik
Hughes se ne bo pogodil zaradi
zahteve Združenih držav glede
deležnosti odplačil, ki jih bo od-
plačevala Nemčija po Daweso-
vem načrtu. Britiki torijski ka-
binet ugovarja pravica ameri-
ške vlade do tega denarja, češ,
da druge države, alirane proti
Nemčiji, ki je dobila versailloko
pogodbo, zahtevajo premoženje
Nemčije.

Britska zahteva je v protislo-
vju z mednarodnim zakonom in
javnimi pravili o enakopravno-
sti. Hughesu je ta zahteva ne-
prijetna, ker je bila povedana ob
času, ko se skuša francoski kabi-
net odtegniti popolnoma pripo-
znavanju štirih milijard dolarjev
dolga, ki ga Francija dolguje
Ameriki. Britanija, Francija in
Japonska se pripravajo z njim in
tako prihaja državni tajnik do
prepričanja, da je pričela dežela
obcutiti pojave, ki so se rodili iz
posledic vojne po končani vojni.
Zelo misteriozen je vir, iz ka-
tere ga izvira britaka trditve, da
so Združene države izgubile pra-
vico do deleža od plena, ki prihaja
iz Nemčije, ker niso odobrile
versailloke mirovne pogodbe.
Hughesu je bilo znano, da na-
pravi Britanija tako izjavo, ko
seopovrne Baldwin na krmilo.
Ameriške tirjatve, vladne in pri-
vatne, znašajo \$550,000,000. Pri-
vatne zahteve znašajo okrog de-
set odstotkov od te vsote.

GARY IN JOHN D. GOVORITA O REDU IN ZAKONU.

Washington, D. C. — Sodnik
Gary od United States Steel kor-
poracije, je imel strašne skrbi,
ker se tihočepi z opojnimi pija-
čami vedno bolj množe in se o-
pojne pijače točijo in prodajajo
v vedno večji množini. Te skrbi
so oljnega magnata pritirale ta-
ko daleč, da je sprejel predsed-
ništvo posebnega odbora, ki
predstavlja meščanski odbor e-
nega tisoča za izvajanje zakona,
ki naj predsedniku Coolidge raz-
loži položaj.

Senatorja Willis iz Ohija in
Sheppard iz Texasa sta častna
predsednika spojnega odbora.
John D. Rockefeller, ml., Robert
Fulton Cutting, V. Everit Macy
in drugi industrijski magnati so
pa člani Garyjevega posebnega
odbora. Predsednik Coolidge je
seveda te ljudi povabil na zaju-
terk k sebi.

PRIDELEK SLADKORJA NA PORTORIKU OGROMEN.

San Juan, Portoriko. — Letos
bodo pridelali na otoku okrog
500,000 ton sladkorja. Deževno
vreme zadržuje žetev sladkorne-
ga trsta.

Plantažni in sladkorni delavci
in njih družine so slabo obločeni
in hranjeni. Plantažni in slad-
korni baroni pa pomočujejo
svoja velika premoženja.

STARA GARDA JE SLIŠALA, KAR JI GRE.

PIJANA JE MOČI, PA JE PO-
ZABILA NA SVOJE
TRADICIJE.

Zato je obsojena na vpropa-
stenje.

Washington, D. C. — (Fed.
Press.) — V usodepolnem tre-
nutku, ko je predsednik senata
vstal in naznanil, da je Coolidgev
veto vzdržan samo zaradi enega
glasu, je vstal senator Ladd iz
Severne Dakote, da proglasi ob-
sodbo nad fašistovski disciplino
republikanske organizacije. Nje-
gov govor se je nanašal na zbo-
rovanje republikanskih senator-
jev, ki se je vršilo dne 28. no-
vembra t. l. in na katerem so
zaključili, da ne priznajo njega.
La Folletta, Frazierja in Brook-
harta več za republikance.

Prerešetal je precej dobro
Coolidgevo strankarsko organi-
zacijo. Izkopal je ostre pšice, ka-
tere je svoječasnno izstrelil Roo-
sevelt v republikansko stranko,
in Hardingove napade na Roose-
velta, v katerih mu je podtakal
izdajstvo. Čital je obtožbo proti
republikanski stranki, katero so
izrekli leta 1912 Hiram Johnson,
Norris in drugi. Obdelal je tudi
senatorja Pepperja in Reeda iz
Pennsylvanije, katerima se je
mudilo, da se štirje progresivni
senatorji kaznujejo. Omenil je
tudi govor John Wanamakerja iz
Philadelphije, v katerem je opi-
sal sistematično teroriziranje
državljanov vseh razredov s po-
močjo republikanske mašine, s
katero se vlada Pennsylvanije.
Povedal je, kako bivši kongres-
nik Hanna, soprodnik Mark Han-
na in eden zagovornikov in pod-
pornikov bulmuzovcev v letu
1912, zdaj dikтира patronažo v
Severni Dakoti za Coolidge, ko
so rabili v treh kampanjah de-
nar iz sklada republikanske
stranke, da pomagajo demokra-
tičnim kandidatom proti regu-
larnim kandidatom republikan-
ske stranke za državne javne u-
rade.

"Pijana je moči", je naglašal
senator. "Republikanska stran-
ka, pozabivši na svoje tradicije,
nelno delo človeški svobodi, je
na potu centralizacije, da izroči
ljudski denar finančnim buka-
nirjem, da izroči moč naroda za
obdavčenje trifiim magnatom,
razmeče javna zemljišča in na-
ravne zaklade, se poda v imperi-
jalizem edino v dobrobit stran-
karskih satrapov, da se spremeni
vlada ljudstva in po ljudstvo in
za ljudstvo, kar je bil Lincolnov
ideal, v vlado mas po raz-
redih za manj kot pet odstotkov
vsega ljudstva, ki so si pridobili
pod republikansko upravo in za-
konodajo skoraj tri četrtine
vsega bogastva, katerega je na-
gromadilo delo pet generacij
Američanov.

"In pri oddaljevanju od izvir-
nih republikanskih smernic za
človeško svobodo, se je ustano-
vila forma človeške suznosti, ki je
bolj zvižajna in slabajša od su-
ženjskega sistema, ki ga je na-
rod odpravil pod vodstvom origi-
nalne republikanske stranke...
Ako kdo opazuje bakanalije bla-
zne finance, ki se zdaj vrše v
glavnem mestu financ naroda in
ne spozna prijateljstva med od-
govornimi voditelji in ravnatelji
republikanske stranke in razboj-
niškimi užitarji takozvane
republikanskega trumfa, zaslu-
ži, da se obžaluje.

"Ako transferiranje pet mi-
ljard dolarjev od farmerjev in
producentov k nagromadenim
premoženjem monopola v teku
treh tednov pomeni triumf repu-
blikanske stranke, tedaj je
stranka Lincoln obsojena."

Ladd je opisoval, kako se je
vršilo izkoriščanje in vpropaste-
nje farmerjev v zadnjih letih.
Razlagal je manipulacije na bor-
zi in hinavščino in zvižajnost

Družba za rekonstruk- cijo kmetijstva v Rusiji.

Družba te vrste se je ustanovila
v New Yorku. Pošiljala bo
traktorje v Rusijo.

New York. (Fed. Press.) —
Tu se je organizirala družba
Russian Reconstruction Farms,
ki je inkorporirana s imenom
"Ukraine Farming & Machinery
Corp." Namen družbe je, raz-
širjati umno kmetijstvo med
kmeti v Ukrajini in južni Rusiji,
da se ruski kmet v bodoče obva-
ruje lakote. Družba je dobila od
sovjetske vlade koncesijo za
15,000 akrov zemlje, zelo črne in
rodovitne zemlje, na kateri u-
stanovi tri vzorne velike farme z
najmodernejšimi pripomočki.

Organizacija je te dni objavi-
la na ameriško ljudstvo apel, ka-
tereza so podpisali Roger Bald-
win, Paxton Hibben in Harold
M. Ware, za prispevanje fonda
\$35,000. Vsota se porabi za trak-
torje in druge kmetijske stroje,
ki se nakupijo v Ameriki. Apel
se glasi, da ti prispevki niso mi-
loščina, temveč investicija. Kdor
pošlje \$10, dobi delnico družbe
in postane solastnik omenjenega
podjetja. Prispevke prejema bla-
gajnik Stuart Chase, Russian
Reconstruction Farms, 70 Fifth
Ave., New York City.

Komu vzeti denar, je vprašanje v Parizu.

Milijoni, ki jih dobi Amerika,
morajo biti odščepjeni malim
zaveznikom; veliki nečejo dati.

Pariz, 10. jan. — Pereče vpra-
šanje zaveznikov delegatov v
Parizu zdaj je, kje vzeti 200 do
350 milijonov dolarjev nemške
odškodnine, katero dobi Amerika
kakor so sklenili. Vsota mora bi-
ti plačana iz blagajne Dawesovih
anuitet, iz katere vlečejo zavez-
niki svoje deleže reparacij. To
pomeni, da bodo morali zavezni-
ki utrpeti to vsoto.

Francija, ki dobiva 52 odstot-
kov reparacij, noče dati niti cen-
ta od svojega deleža. Anglija
jemlje 22 odstotkov in pravi, da
je še to premalo. Torej bo treba
vzeti manjšim zaveznikom. Včeraj
so poskusili stresti Italijo, da
naj odstopi en odstotek svojega
deleža v prid ameriški odškodni-
ni; Italija prejema 10 odstot-
kov. Italijanski finančni minister
De Stefani, ki zastopa Italijo na
konferenci, je pa arditno odklonil
sugestijo in dejal, da je Italija
še itak ogrožena, da se reparaci-
jah in bo zahtevala, da se ji zvi-
ša delež premoga iz Nemčije.

Ostane torej Belgija in manjši
zavezniški. Belgija dobiva 8
odstotkov. Belgijski premijer
Theunis je bil včeraj informiran,
da se mora Belgija odreči dvema
odstotkoma svojega deleža na
korist Ameriki. Theunis je tudi
vigorožno protestiral, angleški
finančni minister Churchill ga je
pa opozoril, da Belgija vzela raz-
lone že vso prednostno odškod-
nino; dobiti ima samo še 200 mi-
lijonov zlatih mark. Kakor kaže,
se bo morala Belgija podati in
sprejeti redukcijo.

Na konferenci se danes raz-
pravlja vprašanje okupacijskih
stroškov v Porurju in Kolimu.
Angleži zahtevajo, da je čimprej
konec te okupacije, tako da se
znižajo stroški.

Amerika bo morala plačati vse
nemške trgovske ladje, katere je
zasegla med vojno. Vsota, kolik-
or so po ocenitvi te ladje vred-
ne, se odtrga od ameriške od-
škodnine.

privilegiranih skupin, ki zdaj vo-
dijo strankino mašino.

In ko je vstal senator Edge iz
New Jerseyja, da brani akcijo
zboru republikanskih senatorjev,
sta ga senatorja Borah in Norris
ugnala z vprašanji tako v kozji
rog, da je kmalu območnik.

Ali želi znati pravilno pisat
in čitat angleško? Naroči si "Slo-
vensko-angleško slovnico", kate-
ro je izdala in ima na prodaj
Književna matca S. N. P. J.

OPOZICIJA V ITALIJI BOJKO- TIRA VOLITVE.

Mussolinijev nov volilni zakon
je nova sleparija za ohranitev
večine. Delavski glasovi so o-
mejeni, buržoazni pa potro-
jeni.

ZBORNICA BO MORALA SPREJETI FARSO NOVEGA ZAKONA.

Rim, Italija, 10. jan. — Aven-
tinska opozicija najbrž bojkoti-
ra prihodnje volitve, ki se men-
da vrše v aprilu. Nov volilni za-
kon bo nedvomno sprejet, kajti
fašistična zbornica stori vse kar
napove Mussolini.

Volilni red, katerega je topot
pripravil Mussolini za Italijo, je
nova fašistična prevara za ohran-
nitev reakcijskarne večine in za
omejitev glasov delavcev in kme-
tov.

Vladna predloga o novem vo-
lilnem redu, ki bo predložena
zbornici v ponedeljek, deli volilce
v Italiji v tri glavne kategorije.
Volilci prve kategorije imajo po
tri glasove, volilci druge kate-
gorije po dva glasova in volilci tre-
tje kategorije samo po en glas.

V prvo kategorijo spadajo
kralj in njegova družina ter kar-
dinali, dalje oni, ki imajo zlato
svetinjno za hrabrostne čine v
vojni, člani vojaškega in civil-
nega savejskega reda, visoki državni
uradniki in oni, ki izpolnijo
tri izmed enajstih kvalifikacij za
dvojne glasove, karkoli že to po-
meni.

V drugo kategorijo spadajo
člani znanstvenih, literarnih in
umetniških akademij, profesorji
in učitelji v javnih šolah, ab-
solviranci višjih šol, člani vite-
škega reda, častniki in podčast-
niki v armadi, vsi vojaški odli-
kovanci, vsi bivši provinčni in
občinski uradniki, dalje lastniki,
ravnatelji in upravitelji dnevnih
in tedenskih časopisov, ki izha-
jajo čez eno leto, nadalje vsi oni,
ki plačujejo sto ali več lir direk-
nega davka in končno očetje pe-
tih otrok. Vsi ti imajo po dva
glasova.

Vsi ostali volilci, ki so večino-
ma delavci in kmetje, imajo sa-
mo po en glas. Na ta način na-
merava Mussolini znižati število
socialističnih in komunističnih
glasov, ravno tako liberalnih, ki
so močni na kmetih v južni Ita-
liji.

Cela opozicija je vstala kakor
en moč proti temu pluralnemu
volilnemu sistemu, s katerim si
hoče Mussolini na najnevarnejši
način ustvariti novo umetno
večino v parlamentu. Ker bo
predloga nedvomno sprejeta, ne
bo opoziciji kazalo drugega ka-
kor apelirati na vso "tretjo kate-
gorijo" volilcev, naj ostane na
volilni dan doma.

Vse to kaže, da se je prava
kriza v Italiji pričela šele raz-
vijati. Manjši epopadi med faš-
isti in nasprotniki se nadaljujejo
dnevno po raznih krajih Italije.
V Rimu je mir. Po Rimu se širi
govorica, da Mussolini morda
vpripori dinastični puč in odata-
vi sedanjega kralja, ki težko trpi
fašistični režim. Vojvoda d'Ao-
sta bi bil Mussoliniju idealnejši
kralj, ker je fašist.

BANKA JE ZAPRLA VRATA.

lančnega predsednika pogrešajo.

Lemars, Iowa. — Plymouth
County Savings banka ni odprla
svojih vrat. Prišel je sem bančni
pregledovalec, da prevzame ban-
ko. Najti ne morejo V. J. Marti-
na, ki je bil predsednik in bla-
gajnik. Banka je stara komaj
štiri leta. Njena glavnica znaša
\$25,000, aktiva pa \$15,000. Vlo-
ge znašajo približno \$275,000.

PREMOR.

Chicago in okolica. — V torek
jasno in nekoliko hladnejše,
zmerni, menjajoč se vetrovi.
Temperatura zadnjih 24 ur: naj-
višja 27, najnižja 21. Bolnce izi-
de ob 7:17.

Nemški ministri zaple- teni v škandal.

Marx, ki je opustil peti poskus
organiziranja nove vlade, je
tudi prizadet.

Berlin, 10. jan. — Kancelar
Marx se je končno naveličal
brezuspenešnega lakanja novih mi-
nistrov. Petkrat je poskušal or-
ganizirati vlado, a zaman. Na
koga se Ebert zdaj obrne, še ni
znano v tem hipu. Marxov flasko
vsekakor znači, da Nemčija ne
dobi koalicijske vlade srednjih
strank. Kriza se bo nadaljevala.

Stališče Marx je bilo precej
oslabljeno zadnje dni, ko se Nem-
čija bavi z velikim finančnim
škanalom v zvezi z brati Bar-
mats, ki so osleparili prusko držav-
no banko za približno milijar-
do zlatih mark. Čim bolj prihaja-
jo na dan detajli škandala, tem
večje so temne sence, ki padajo
na razne visoke državne uradni-
ke in politične voditelje. Marx ni
direktno zapleten v ta škandal,
je pa bivši kancelar Wirth, ki je
vodja centruma (katoliška stran-
ka), h kateri spada tudi Marx.
Wirth je obdolžen, da je prejel
velike kredite od poštnega mi-
nistra Hoefta, dočim je Hoeft
špekuliral s državnim denarjem
v Barmatovih podvztoji. Druge
velike politične luči, ki so obvi-
sele v mreži škandala, so bivši
kancelar Fehrenbach, poslanec
Lange-Hagermann in dr. Lud-
wig Haas.

Zastrupljanje Azijatov.

Sramotna trgovina z opijem ne
ume prenehati v interesu im-
perialistov.

Pariz. — Dne 12. januarja se
otvoril v Parizu druga konferen-
ca lige narodov za odpravo trgo-
vine z opijem. Prva konferenca,
ki se je vršila v Ženevi pred ne-
kaj mesecev, je bila brezuspenešna
na veliko sramoto takozvane ci-
vilizacije. Mnogi humanitarci, ki
so odločno zahtevali, da se nare-
di konec trgovini z opijem, so
podlegli. Gigantična sila, ki je
delala za kulisami, je preprečila
zaključke v prilog odpravi opija.

Pet držav je zastopanih v sili,
ki hoče imeti neovirano trgovino
z opijem in držati milijone ljudi
v Aziji v omotici. Na milijone
ljudi umre vsako leto vsled tega
strup, a drugi milijoni se za-
strupljajo dnevno.

Države, katerih ni aram ščititi
trgovino z opijem, so sledeče:
Velika Britanija, ki kontrolira
trg opija in je glavni kramar s
tem strupom, ki se prideluje na
Kitajskem; Japonska, ki deli trg
opija z Angleži; Holandija, Fran-
cija in Portugalska.

Anglija je obtožena, da pošil-
ja ogromne količine opija v In-
dijo z namenom, da obdrži In-
dijo s tem strupom v polnu in
ubije v njih vsako sposobnost za
odpor. Angleški in japonski trgo-
vci z opijem naredijo letno tri
milijarde dolarjev dobička. To je
en razlog, zakaj mora trgovina z
opijem živeti. Drugi razlog je,
da izkoriščanje Kitajske je za-
sigurano le toliko časa, dokler
bodo milijoni Kitajcev, kadeči opij,
mrli brezbržni in telesno ter
duševno uničeni. Francija, Ho-
landija in Portugalska so tudi v
strahu, da izgube svoje kolonije
v Aziji, ako se Azija osvobodi
tega strupa, iztrezne in moralno
prerodi.

Človekoljubi, ki so prišli v Ze-
nevo z namenom, da izbršejo s
civilizacije velik madež sramote
in zločina, so se morali umakni-
ti. Dobriček, ki ga prinaša opij
angleškim, japonskim in drugim
kapitalistom, je močnejši kakor
človekoljubje. Nov dokaz, da ka-
pitalizem je najbolj zločinski si-
stem kar jih je imela človeška
družba.

PARNIK POGREŠAJO OSEM DNI.

Mehiko, Mich. — Tukaj dvo-
mijo, da se najde parnik "Irido-
re", ki je dne 23. decembra za-
pustil Frontero in je odplul proti
Vera Cruzu.

Na parniku je bilo ukranih
37 potnikov, ki je začel v silni vi-
har, ki je tutil in divjal prek Me-
hiškega zaliva.

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
 Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.
 Narodna: Zedinjena država (izven Chicago) \$6.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$4.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.15 na tri mesece, in na inozemstvo \$8.00.
 Naslov na vas, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
 2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
 Organ of the Slovene National Benefit Society.
 Owned by the Slovene National Benefit Society.
 Advertising rates on agreement.
 Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6 per year; Chicago \$5.00, and foreign countries \$8.00 per year.
"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"
UNION LABEL APPLIED FOR

Datum v oklepaju n. pr. (Dec. 31 - 24) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

PROSPERITETE NI, PA JE NI!

Kljub vsem obljubam o dobrih časih je zaposlenost v Massachusettsu ostala pod normalo.

Velike so bile obljube profesionalnih političarjev v volilni kampanji. Sladke besede o dobrih časih, ki pridejo takoj, ko bo Coolidge izvoljen predsednikom, so jim kar tekale iz ust na vsakem shodu. Malim trgovcem so slikali pravi raj. Pripovedovali so, kako se bo oživela trgovina, ko bodo odhajali delavci s "polnimi" žepi denarja domov. In če bi kdo tedaj vprašal te profesionalne političarje, ako bodo sneli luno z neba, ako bo izvoljen Coolidge, bi obljubili, da ne prinesejo samo lune, ampak tudi vse planete s trabantami vred, ki se sučejo okrog našega sonca.

Velikokrat je bilo ljudstvo že speljano na led s prosperiteto, pa je še verjelo, da prosperiteta pride, ker političarji tako gobezda, daširavno o gospodarskih stvareh navadno toliko razumejo, kot zajec o bobnanju in medved o citranju.

Slabe delavske razmere so pričele že zgodaj spomladi v minulem letu. V Massachusettsu so se te slabe razmere občutile že od septembra meseca naprej, v oktobru in novembru so se pa še poslabšale.

Državni delavski department države Massachusetts poroča, da je zaposlenost za sedemnajst odstotkov pod normalo. Poročilo pokazuje, da se je zaposlenost v mesecu oktobru in novembru znižala za pol odstotka, v delavskih mezdah je pa bilo manj izplačano za en odstotek.

V nekaterih industrijah, ki izdelujejo potrebščine za zimo, so zaposlili nekaj več delavcev, zato je pa bilo v drugih industrijah toliko več delavcev odpuščenih.

Število delavcev se je znižalo v industrijah, ki izdelujejo tekstilno in volneno blago, stroje, vlitke iz železa in kovine, produkte iz kaveka, električne naprave in ki barvajo blago za tekstile. Malo več delavcev je bilo najetih v tiskarski in papirni industriji. V letu 1923 je bilo zaposlenih 95 odstotkov delavcev v vseh industrijah od normalne, v letu 1924 pa samo 83 odstotkov.

Ta poročila niso podjetnikom in finančnikom prav nič všeč. Sovražijo jih vsi podporniki kapitalističnega gospodarskega sistema, ker pokazuje, kako pomanjkljiv je kapitalistični gospodarski sistem. Številke ne lažejo in tudi utajiti se ne dajo. Zato so delavski departmenti, ki zbirajo te vrste statistični material, zelo zoperna reč vsem finančnim in industrijskim magnatom. Najraje bi delavske departmente zatrli, da bi delavci ne imeli stvarnih statističnih podatkov, na katere se lahko sklicujejo in s katerimi lahko dokažejo, da zagovorniki sedanjega kapitalističnega sistema lažejo, ako kaj poročajo v časopisu, kar je v nesoglasju s statističnim materialom delavskih departmentov.

Tudi profesionalni političarji nimajo dobre besede za delavske departmente, ker jim dokažejo, da so lagali, ko so volilec pripovedovali, da pridejo dobri časi, ako izvolijo kandidate, ki jih njim priporočajo.

Za delavce je pa statistični material, katerega zbirajo delavski departmenti, velike koristi. Poročila, ki jih izdajo delavski departmenti, niso vesele živce dražeče vesti in romani, ampak so resno duševno delo, ki ga naj delavci čitajo z duhom. Ti statistični podatki jim pred očujejo, kakšno življenje žive v kapitalističnem gospodarskem sistemu, o katerem trdijo najeti in "učeni" sužnji v službi kapitalistov, da še ni bilo boljšega gospodarskega sistema pod solncem in ga tudi nikdar ne bode.

Delavec, ki se poglobi v gospodarske študije, kmalu spozna, da se sedanji gospodarski sistem ne loči veliko od prejšnjih. Spreminjajo se sicer imena tistih, ki delajo, da lahko mogoče žive o sadovih njih dela, ampak sužnost ali odvisnost je ostala. Nekeč so jih imenovali telesne sužnje, nato tlačane, zdaj jim pravijo delavci, v resnici so pa mezdni sužnji.

Dokler ne bo odpravljena zadnja forma gospodarske sužnosti, pa naj se imenuje, kakor hoče, toliko časa ne bodo ljudje svobodni in enakopravni. Pa tudi bratstvo in solidarnost se bode ta pogrešali med njimi. Delavski departmenti, ki s svojim statističnim materialom pokazujejo sedanji gospodarski sistem, kakoršen je, pomagajo odpraviti zadnjo formo sužnosti v človeški družbi in graditi novo človeško družbo, v kateri bodo živeli svobodni in enakopravni ljudje.

Javna govornica.

Glencoe, Ohio. — Pri nekaterih je veliko razočaranje, ker v zadnjih volitvah ni zmagal La Follette. Tako razočaranje bo zmerom, dokler ne bo delavstvo zadosti močno politično organizirano. Pri zadnjih volitvah se je pokazala le tam zmagala, kjer je bila socialistična in progresivna organizacija na delu. Zato pa sem tudi jaz razočaran, zakaj nimajo povsod socialistične organizacije, ker potem bi bila delavska zmaga zagotovljena. Naselbina se ne sme ponasati, da je napredna, ako nima socialistična organizacija.

Nekateri ljudje imajo vedno na jeziku revolucije. Tudi za revolucijo mora biti dobra in močna ter disciplinirana organizacija kakor pogoji za zmago. Ako je revolucija izgubljena, je potisnjeno delavstvo nazaj v še večjo sužnost. Le pogledimo v Evropo, kjer so bile revolucije, v kakem položaju sedaj živi delavstvo. Ako bi bila ruska revolucija premagana in izgubljena, tedaj gorje delavstvu vsake svete. Pa revolucije se tudi vsekakor ne napravijo, kot si nekateri domišljajo; biti moraš pogoji, da je zagotovljena zmaga.

Z mirnim potom se ne bo nič doseglo, je čisto mnenje nekaterih. Tudi moje mnenje je tako, ako bo večina mirno čakala in zabavljala na tisto manjšino, katere dela. Ne mirno čakati, delati je treba, organizirati, agitirati za stranko, potem bo mo lahko kaj pričakovali, da dosežemo. Ako bo vsakdo storil svojo dolžnost, lahko pričakujemo uspehov. Jaz vidim, da v veliki delavski organizaciji s socialističnim programom delavstvo lahko kaj doseže in izboljša.

Pred časom je v Prosveti pa še najlepše pisal bivši član S. N. P. J., Zvonko Novak, s komur se nekateri tudi strinjajo. Če glavni odbornik kandidira za politični urad, mora rezignirati. To bi bilo lepo pri napredni jednoti. Zvonko Novak je mislil upravnika Prosvete br. Filipa Godino, ki je pri zadnjih volitvah kandidiral v Chicago za mestnega svetovalca. Po mnenju Zvonkote Novaka bi moral Godina rezignirati, morda zato, da bi on mesto njega prišel za upravnika. Tedaj bi bil še ostal član jednote, ker Zvonko Novak je bil le toliko časa član, dokler je imel službo pri jednoti.

Namesto da bi bili ponosni, ko imamo moža v glavnem uradu, da je zmogel kandidirati za mesto, s katerega bi lahko delavcem pomagal, ako bi bil izvoljen, naj se pa pri napredni jednoti takemu odvzame služba. Ali ni to smešno. Moje mnenje je vse drugače kakor Zvonkote Novaka. Vem, da so tudi nekateri drugi takega mnenja, da glavni uradniki in uslužbeni bi morali biti vsi politično organizirani in bi se jim dala polna svoboda v njih prostem času, da lahko kandidirajo za kakoršenkoli urad na socialističnem tiketu, samo da tudi svoje delo opravijo pri jednoti.

Pokazalo se je pri več organizacijah, če je odbor napreden, je tudi članstvo napredno; če je odbor nazadnjaški, je nazadnjaško tudi članstvo. Zato pa preskrbimo, da bo glavni odbor z uslužbeni vred politično socialno organiziran, saj plače niso tako majhne, da bi ne mogli vsak na mesec prispevati petdeset centov za socialistično politično organizacijo. Veliko delavcev poznam z velikimi družinami, ki delajo po dva dni na teden, nekateri pa nič, ki imajo stalno plačo, da bi lahko kaj pomagali, se pa odtujujejo, kar jim ne dela nobene časti pri zavednih delavcih.

Upam, da se s temi par rešicami ne bom komu zameril, da bi prišel zopet z loparjem name. Imam namreč tisto bolezen, da vidim, da si delavstvo lahko svoj bedni položaj izboljša s pomočjo močne socialistične stranke. Zato jo podpiram in agitiram zanjo. — Nace Ziemberger.

ČIKASKE VESTI.

Shod soc. kluba št. 1 J. S. Z. — Udeležba shoda zadnji petek zvečer je bila prilično velika, večja kot kdaj prej. Ampak oglasne debate ni bilo, ker nasprotniki J. S. Z. se vije povabili niso odzvali. Dolgemu govoru soder. Zajca so udeleženci pazno sledili in se očividno z njim strinjali. Med rojaki je bilo slišati govorjenje, da bi prišli na shod še v večjem številu, če bi bil prirejen v soboto ali nedeljo.

Mussolinijevi zločini.

Fašisti v Italiji so zadnjih par mesecev umorili na stotine osebe, pravi ameriški poročevalec.

Kajetan Dunbar, ki poroča ameriškim listom o položaju v Italiji, piše, da se dnevno dogajajo politični umori in drugi zločini, o katerih zunanji svet nič ne ve. Matteottijev umor je znan, ker to je bil zločin prve vrste, ki se ni mogel prikriti. Neštete pa so žrtve, katerih imena niso znana izven njihovih domačih krajev. Dunbar navaja sledeče zločine, ki so se izvršili od 29. julija do 30. septembra m. l., a ti še niso vsi:

Dne 2. sept. so fašisti v Tracisu navalili na sejo bivših voljakov in začeli streljati. Ubili so dva moža in več drugih ranili. Dne 1. sept. je fašistična milica v Naplu napadla čevljarja Francesca Consalva, ki je na javnem mestu obžaloval Matteottijev umor. Consalvo je bil takoj tepen, da je dva dni pozneje umrl v bolnišnici.

Fašisti v Rovigu so zlomili roko v treh krajih delavcu Antonio Salomoni. Najprej so mu zabili žebeljčke za nohte. Isti fašisti so do krvi pretepli tri druge delavce.

Dne 24. avg. je tolpa fašistov smrtno ranila socialistu z imenom Giuseppe Baroni v Origio. Mož je kmalu umrl. Brat ubitega je bil aretiran, ker je hotel braniti brata.

Dne 18. avg. je bil ubit Adamo Cecchi v Pratu. Ubila sta ga dva fašista, ker ni hotel stopiti v fašistično milico.

Dne 17. avg. je skupina delavcev v gostilni v Florenci prepevala socialistične pesmi. Fašistični miličarji, ki so šli mimo, so stopili v gostilno in začeli udrihati po delavcih s težkimi palicami. Medtem je stopil notri mož z imenom De Stefano, ki je protestiral proti pretepanju delavcev. Eden fašistov je potegnil revolver in ustrelil moža na mestu.

Dne 17. avg. so fašisti pretepli do smrti kmeta Marguanija v okolici Florencie.

Dne 17. avg. je fašistična milica napadla več mož v Neaplu, ki so vzklikovali "Živela svoboda!" Fašisti so tolkli s puškimi kopiti po njih in ubili dva moža; eden je bil star 79 let, drugi pa 54.

"Fašistična vlada je ustvarila razmere, v katerih cveto zločini. Fašistično časopisje, ki hujska proti ljudem, ki so potem umorjeni, je odgovorno za zločine. Kriminalna organizacija, ki širi nasilje in smrt, je nastanjena prav blizu vlade."

GIORDANO BRUNO.

Spisal Sempronio Avanti.

Dne 17. februarja t. l. bo preteklo 325 let, kar je bil v Rimu na "Campo dei fiori" na grmadi živ sežgan eden največjih mislecev in filozofov, kar jih je kdaj živelo na svetu — Giordano Bruno.

Tista oblast, ki je sežgala pred njim že Husa, Savonarolo in mnogo mnogo drugih zaradi njih svobodomiselnosti, sežgala je tudi njega. A dočim sta morala umreti Hus in Savonarola, ker sta zahtevala reformacijo katoliške cerkve na podlagi evangelija samega, oziroma reformacijo javnega mravnostnega življenja, bil je na smrt obsojen Giordano Bruno, ker je kot znanstvenik in posvetni filozof razširjal nauke, ki so nasprotovali in nasprotujejo deloma še dandanes cerkvenim dogmam. Hus in Savonarola sta bila sežgana, ker sta delovala v okviru cerkve proti njej za čisti nauk Kristov, Bruno pa je prišel na grmado, ker je zunaj svoje cerkve z orožjem znanosti in filozofije deloval proti cerkvi in zastarelim nazorom svojega časa.

Giordano Bruno je mučenik znanstvene in filozofske svobodne misli. Giordano Bruno je bil genialen človek, ki je s pomočjo neke čudovite in zagonetne divnatorske sposobnosti prehitel svojo dobo, se ločil in osvobodil od mišljenja te svoje dobe in si ustvaril takšno naziranje o svetu, do kakršnega so dospeli drugi ljudje komaj 300 let po njegovi smrti.

Giordano Bruno je bil rojen l. 1548. v Noli blizu Neapolja. Še mlad je stopil v dominikanski samostan ter se z veliko gorečnostjo vdal učenju grških filozofov. Ti so ga pa le izpodbudili k samostojnemu premišljevanju in svoji sodbi. Humanizem je rodil Italiji cvetočo umetniško rene-

sanso, humanizem je pa osvobodil svet tudi tesnih spon sholastičnih ter dal človeškemu duhu svoboden polet, ki je otvoril človeški misli novih perspektiv.

Sin humanizma in obnem največji pospeševatelj njegov je bil tudi Giordano Bruno, ki je preporočil svobodno znanstveno raziskovanje in premišljevanje. Zaradi svojih radikalnih in ne več pravovernih nazorov je moral zapustiti samostan in tudi Italijo. Potoval je v Švico, potem na Francosko, kjer je na univerzi v Toulousi postal profesor filozofije. Potem je prišel v Pariz, nato v London in Oxford in končno na Nemško — povsod učec in razširjač svoje nove ideje.

Spisal je več knjig, v katerih je z vsvo svojo fenomenalno duhovitostjo pobijal do tedaj veljavni geo- in antropocentrični sistem ter se potovala za sistem Kopernikov in Galilejev. Učil je, da je vsamir neskončen, večni. Toliko je aredišč, kolikor je solnc in solnčnih sistemov. Zemlja se suče okoli sonca, in sonce se samo suče okoli svoje osi. Učil je tudi, da višji organizmi proizhajajo po neskončni poti razvoja iz nižjih organizmov; vsa živa in "neživa" bitja so si v sorodstvu medseboj. Slutil je torej descendenčno teorijo, ki si je dandanes že osvojila znanstveni svet. Bruno je torej predhodnik Darwinov. Tudi oznanjevalci današnjega modernega monizma je, ne materialističnega monizma, ampak nekakega oduševljenega, višjega.

Vse vlada ena delujoča moč, ta moč je v vseh stvareh "Bog". Bog je notranja moč vsega gibanja ... duša vsega, kar se giblje in kar se oživlja z njegovo močjo. Boga vidimo v lesku sonca, nebeskega in v lepoti vsake stvar...

Učil je tudi, da se v vsemiru ne izgubi ni atom materije, pa tudi ni najmanjša moč. Kakor znano, je to zadnjo hipotezo, da se tudi moč ohrani, v novejšem času znanstveno podpri fizik Meyer. ("Das Gesetz von der Erhaltung der Kraft.")

Iz tega sledi jasno, da je prišel s svojimi nauki v navzkrižje s cerkvenimi dogmami, ker je ali direktno ali indirektno tajil marsikaj, kar so njegovi vrstniki brez kritike verovali.

Giordano Bruno je bil tudi pesnik, svobodomiseln pesnik. In tudi njegove poezije so prešinjene z njegovimi filozofskimi idejami. Vmes zavzdigne satirski bič, s katerim tepe zastarele oblike svojega časa.

Moralo je priti do konflikta, do tragičnega konca prej ali slej. In prišla je zanj tragična ura.

Povrnivši se s svojega nemirnega blodenja po svetu na povabilo nekega meščana v Benetke, ki bil tukaj izdan in predan inkviziciji, ki ga je imela zaprtega več let in ga potem izročila posvetni oblasti ("braccium saeculare"), ki ga naj kaznuje z "nekrvavo" kaznijo.

In na Campo dei fiori je izdihnil omenjenega dne veliki mislec v plamenih svojo idealno dušo.

Tisto leto, 1600., je bilo "sveto leto," in neštete množice ljudstva so bile priromale v Rim. Okoli grmade se je kar trilo ljudi in gledalo grozni prizor. Vedeli pa niso, da je krivoverec, ki gori na grmadi, posledje nesmrten, in da se začneja z njim takorekoč nova doba človeške misli.

In on je stal na grmadi sam in zapuščen od vsega človeštva. Krščanski mučeniki so imeli oporo v tisočih in tisočih svojih sovornikov in somišljenikov, imeli so oporo v večnem plačilu po smrti. V zadnjih urah mučeništva jih je krepčalo hrepenenje po kroni Kristusovi.

Giordano Bruno pa je stal tam in umiral sam. Oporo je imel le v sebi samem, v svojem prepričanju, da se je boril za resnico in za svobodo mišljenja. Tolažiti se je moral sam.

Kolika moč, kolik pogum, kolik značaj!

Dandanes gledamo na te tragične prizore preteklosti objektivno, hladne krvi in s filozofskim mirom.

Zgodovina, "magistra vitae", uči, da je konservativni tok življenja ugonabljal in pogostokrat tudi uničil še vsakogar, kdor je hotel plavati proti njemu. Zgodovina pa tudi uči, da so mučeniki novih idej podlegli le na videz in začasno, a da so v resnici zmagali in triumfovali nad svojimi nasprotniki in krvniki.

Zmagal je Hus, zmagal je Galilei in zmagal je tudi Giordano Bruno. Kdor je zmogel stvar

mirno presoditi, mora reči, da ogromna večina kulturnega sveta danes istih nazorov, kakršni je bil pred 300 leti Giordano Bruno. Marsikatera znanstvena in filozofska teza, za katero je Bruno dal svoje življenje, je dandanes splošno priznana.

Dandanes vemo, da je vsa človeška prosveta stvar razvoja, težavnega, mučnega, z žrtvami in mučeniškimi trupli pokritega pota razvoja.

Mi vemo, da je vse na svetu relativno; mi pa tudi vemo, da človeštvo napreduje v svobodnem zmislu in k svobodi vključno vsem zaprekam!

Dokaz današnjega relativnega napredka je tudi ta, da dandanes sežejo več živih ljudi za njih svobodomiselnih "krivovinskih" nazorov kakor njega. Prepričani smo tudi, da se ti lastni časi ne povrnejo nikoli več, pa naj pride še tako čudna reakcija! In mi smo se popeli na tako visoko, da se niti prene ne čudimo nečloveškemu početju tistih ljudi, ki so bili obsodeni Giordano Bruno na smrt in živlega sežgali, ker vemo, da pometneje niso mogli ravnavati, če je bil njih razum zaslepljen, če so bili nevedni.

Na tistem mestu, kjer je k ožgeni upepelil truplo slavnega meniha Giordano Bruno, stoji danes lep spomenik njemu v čast in spomin.

In če gre mimo tudi najbolj vereni in konservativni sin katoliške cerkve, in če je še toliko sprotnik naukom Brunovim, pa stati mora za hip, ko zagleda spomenik, in reči: Človek, ki najraje umri v plamenih strahu smrti, nego da bi bil prekljčen, kar je učil, in zatajil svoje pričanje, tak človek zasluži, da ga časti svet, da ga spoštuje tudi njegovi nasprotniki.

KAKO JE PRIŠLO DO PORAZA PREDLOGE ZA POVIŠANJE MEZDE?

Patronaža je zopet storila svojo dolžnost.

Washington, D. C. — (Fe Press.) — Kljub opominu torišev na izid glasovanja na sedmimi meseci, ko je 73 senatorjev glasovalo za povišanje mezde poštne uslužbenec in same trije senatorji glasovali proti predlogi, je devet in dva set senatorjev ubogalo glas Rele hiše dne 6. januarja t. l. je preprečilo, da predloga ni sprejeta kljub Coolidgevem vetu. En sam senator, ki je bil razen pri volitvah v letu 1924, ki je imel namen prositi za službo, za katero imenuje predsednik uradnike, bi bil lahko poročil, da bi bilo 300.000 poštne uslužbenec prejelo po \$275 višanja mezde na leto. Ampak patronažna igra je storila svojo dolžnost. Ko se bo izročevala na v formi imenovanja za službe, ne bo slišati grde besede "podkupovanja" v javnosti, ampak težko bo pridobiti senat tako plačilo.

Senatorji — pohabljeni rajski —, senatorji, ki so pogosto volilni bitki in ki so spremeni svoje glasovanje, so sledili: Rele iz Delawara, Bursum iz New Mehike, Dial iz Južne Karoline, McCormick iz Illinois in Stelling iz Južne Dakote. O McCormicku govore, da vpraša za mesto poslanika na Angleškem, pride Kellogg domov. Iz Stellinga, ki je predsednik odseka poštne zadeve in ki je tudi njejal svoj glas, so se drugi senatorji norčevali v debati, da sta po službah iz Coolidgeve roke.

Drugi senatorji, ki so glasovali proti povišanju mezde poštne uslužbenec, so: Borah, Pett in Willis. Oni so tako glasovali tudi zadnje poletje. Dalje so senatorji Butler, Cameron, Capper, Cummins, Curtis, Egan, Ferland, Greene, Hale, Harrell, Keyes, McKinley, Metcalf, Mebeck, Ordie, Pepper, Phelan, Smoot, Warren, Watson in Wheeler.

Ko se je razprava nagibala koncu, je senator Simmons vdarjal, da se mora preje pošlati poština za časnike in po ketno pošto, preden se ravno pravilno s poštini uslužbenec. Ta princip je popolnoma v skladu z zgodovino ameriške zakonodaje. Povdarjal je, da imela federalna blagajna \$300.000.000 prebitka, Coolidge in Mellon sta pa hotela znižati davke, ki se postavljajo izven zakona in apelira na takovane pravice revolucije.

RAZNE VESTI.

NEPRIJETEN GOST.

Ogrska vlada ima težave z Erzbergerjevimi morilcem.

Beograd. — Pred kratkim je bil na Ogrskem prijet Tilisen, eden Erzbergerjevih morilcev. To da reakcionarni elementi na Ogrskem so izjavili, da je bil umor Erzbergerja političen, in so se uprli njega izročiti. To naziranje je naposled sprejela tudi ogrska vlada in je izjavila, da bo Tilisena le izgnala z Ogrske. S to rečjo je na slo težko, ker so se vse dežele branile sprejeti ga. Naposled je turška vlada pristala na to, da mu da zavetišče. Potem je bilo treba dobiti dovoljenje dežel, ki leže med Ogrsko in Turčijo. Ko je bilo to dog一件eno, so odpeljali Tilisena čez Romunijo in Bolgarsko do turške meje. Prišedši v Turčijo, je bil Tilisen imenovan za častnika v turški vojski. Ker je tudi neki drugi morilec Erzbergerja, atotnik Schulze, našel zavetišče v Turčiji, kjer je bil aretiran, toda izpuščen in je preoblečen pobegnil v neko drugo deželo, je malo upanja, da bo morilec kdaj postavljen pred sodišče.

MEHIKA NE BO PLAČALA ZASEŽENE LASTNINE.

Inozemci, ki so izgubili posestva v smislu mehiškega zakona, se zastoj pritožujejo, pravi vlada.

Mexico City, 10. jan. — Callesova vlada ne bo plačala nikarkoli odškodnine inozemcem, katerih zemljišča so bila zasežena v Mehiki na podlagi agrarnega zakona. To je povedal danes Aaron Saenz, tajnik za zunanje zadeve. Vse konfliktacije, ki so bile postavno izvršene, ostanejo v veljavi in prizadeji Američani in drugi tujci se zastoj pritožujejo.

Saenz je tudi dejal, da v nekaterih goratih krajih Mehike še operirajo vataši, ki so se pretvorili v tolpe banditov. Vlada je sklenila, da pomete s temi banditi v enem mesecu.

POTRDILO STONA ODLOŽENO.

Senator Sterling molči o vzrokih.

Washington, D. C. — Senatni odtsek za justične zadeve je odločil potrdilo justičnega tajnika Stona članom najvišjega zveznega sodišča mesto umrlega sodnika McKenna.

Senator Sterling, predsednik odseka, se ni hotel razgovarjati o stvari.

Se preje je senator Sterling dejal, da James A. Ownby iz Boulderja, Colo., in Benjamin Marsh od Narodnega farmarskega sveta, priporočata, da se Stone pridrži na mestu, na katerem je, ker je sedaj tam potreben.

PASTIRJU STAVKOKAZEVI.

New Orleans, La. — Edward Thompson, delovodja stavkokazev, je vložil tožbo proti Texas Transport in Terminal kompaniji za \$17,420 odškodnine, do katerih bi bil po njegovi izjavi upravičen, ako bi ne bil odpuščen.

Thompson je bil nastavljen kot glavni superintendent nad pristaniščnimi stavkokazi v New Orleansu leta 1924. Kompanijski uradniki so mu takrat rekli, da ima to službo do njegove smrti. Njegova tedenska mezda je znašala pet in petdeset dolarjev in posebej so mu plačali še čezurno delo. Njegov pomočnik William Harris je iz ravno tistih vzrokov vložil odškodninsko tožbo.

Ko je bila stavka na svojem višku, sta sveda prejela vse, kar je njima kompanija obljubila. Ko so podlegli organizirani delavci, je kompanija zapela drugo pesem.

Transportacijska družba ni podala nobene izjave, ampak je najela dobre advokate.

AMERIŠKI IZVOZ V RUSIJO RASTE.

Washington. — (Fed. Press.) — V enajstih mesecih, ki so potekali 30. novembra 1924, so ameriške trdnice prodale sovjetaki Rusiji raznega materiala za \$40,170,981; v enakem času pred enim letom je izvoz v Rusijo znašal samo \$3,430,006. Tako poročala trgovski departament vlade. Vse izvoz v Evropo v omenjenih enajstih mesecih je znašal nekaj čez dve milijardi dolarjev.

MESTO BREZ ZAKONOV — UKRADEN ZAKONIK.

Brentwood, Mo. — Mestece Brentwood v St. Louis countyju je postalo zadnji tork brez vsakega zakona, ko je nekdo ukradel iz šerifove pisarne knjigo, v kateri je bilo spisanih 90 mestnih postav in zapisniki vseh sej občinskega sveta v zadnjih dveh letih. Šerif, ki zastoj išče tatu, in župan si zdaj belita glavo, da si pokličeta v spomin vsaj nekatere ukradene postavne.

Francozi alarmirani vsled Ruprechtove kandidature.

Pariz, 10. jan. — Vest iz Berlina, da nameravajo nemški monarhisti kandidirati bavarskega ekakronprince za predsednika nemške republike, je alarmirala francoske politične kroge. Francozi vidijo v tej potezi dobro zasnovo zaroto za osvojitve nemškega trona po dinastiji Wittelsbachovcev, ki ni nič boljše kot dinastija Hohenzollernov. V slučaju, da je Ruprecht izvoljen, si bo kmalu nadel naslov regenta in korak do vzpostavljenja monarhije v Nemčiji bi bil potem kratek.

PREISKAVA O KORUPCIJI V PROHIBICIJI.

Prva seja za zaprtimi durmi.

Washington, D. C. — Senatna preiskava glede tihotapstva z o-pojnimi pišcaми in korupcije je pričela.

Senator Couzens, predsednik preiskovalnega odseka, je naznanil, da bodo seje javne. Senatniki, ki podpirajo upravo in katere vodi senator Watson iz Indiane, so pritiskali toliko časa, da se je prva seja prijavila za tajno. Ljudstvo vprašuje zakaj!

GOVERNER BRYAN QBTUŽUJE!

Ali se bo kdo ganil?

Lincoln, Nebr. — Governer Charles W. Bryan podpredsedniški kandidat demokratične stranke v zadnji volilni kampanji, je v svojem poslovnem govoru, adresiranem na ljudstvo v Nebraska, naglašal, da so bile izvršene nerednosti in falsifikacije pri oddaji pogodb za gradnjo cest po državnem departamentu za javna dela, preden je on prevzel upravo leta 1923.

IN ZOPET JE ENA BANKA IZ "PREVIDNOSTI" ZAPRLA VRATA.

Waterloo, Iowa. — Uradniki Blakhawkove narodne banke so zaključili, da v interesu upnikov začasno zapro banko. Bančno poročilo z dne 31. decembra izkazuje \$2,000,387.71 aktive in \$1,357,000 pasive. Uradniki izjavljajo, da je suspenzija poslovanja na mestu, ker je bil v sredo vzprijorjen majhen naval na banko.

PLINSKA EKSPLOZIJA.

Več ko petnajst delavcev ranjenih.

Cincinnati, O. — V tovarni Union Gas in Elektrik kompanije je nastala silna plinska eksplozija, pri kateri je bilo poškodovanih več ko petnajst delavcev.

Eksplozija je pretresla ozračje in silni grom je povzročil, da so ljudje prestrašeni bežali na ulice in izpraševali, kaj se je zgodilo. V bližini tovarne so popokale šipe v oknih.

Kompanija že zvrča krivdo na delavce in izjavlja, da je eksplozija povzročil najbrž malomaren delavec z acitilensko svetilko. Kje je kompanija prejela informacije za svojo trditve, kompanija ne pove. Ravnotako tudi ne navaja dokaze za svojo trditve.

POLICIJSKI NAČELNIK ODGOVORIL KRITIKOM.

Menil je, da bi ga radi spravili iz službe.

Chicago, Ill. — Policijski načelnik Collins je odgovoril na kritiko kriminalne komisije, da ni res, da je omajana morala policije.

Na to se je obrnil proti kritikom in rekel, da bi ga radi spravili iz službe.

Povdaril je, da ne bo prav nič žaloval, ako ga takoj odstavijo, ampak dokler je on načelnik policije, ne bo dovolil bistiti policijskega departamenta.

TRUJE EKSEKUTIRANI.

Niso imeli prijateljev, pa tudi ne denarja za zavlačevanje smrtne obsodbe.

Columbus, O. — V državni ječi so elektroducirali 21-letnega Joseph A. Kana iz Youngstowna, O. Obsojen je bil na smrt na obtožbo, da je ubil Paul Prologa dne 24. februarja 1924. Posadili bi ga bili na električni stol dne 20. decembra l. l., da se ni dogodila na višjem sodišču neka pomota v imenih. In tako so ga pustili živeti še skoraj tri tedne.

Florence, Ariz. — V državni ječi so obesili zamorca Sam Flowersa. Obsojen je bil na vešala na obtožbo, da je umoril svojo ženo. Flowers je protestiral še pod vialicami, češ, da je izvršil dejanje v silobranu.

San Quentin, Cal. — V državni ječi so obesili Walter Jaegerja. Obsojen je bil na smrt na obtožbo, da je umoril policaja Clarence M. Picketta v okraju Madera.

VOLILCI BODO GLASOVALI O NOVIH DOLGOVIH.

Skoraj za pol milijarde pojde dne mesecu februarju ali aprilu.

Chicago, Ill. — Ako bo mestni svet pritril županu, bodo lahko volilci glasovali dne 24. februarja, da se izdajo obveznice za \$414,500,000.

Okrog \$400,000,000 pojde za nakup nadulicnih in uličnih železnic, ki se bodo združile, njih proge pa podaljšale v predmestja. Prične se graditi tudi podulčna železnica.

Poleg obveznic bo ljudstvo glasovalo še o obveznicah: \$4,500,000 za novo okrajno ječo; most prek reke Chicago v South Parku \$4,000,000; most prek reke Chicago v Lincolnovem parku \$4,000,000 in prizidek k okrajni ječi \$2,000,000.

Ako mestni svet ne bo podpiral župana v zadevi uličnih železnic, tedaj pridejo obveznice na glasovanje v mesecu aprilu, ko bodo volitve občinskih svetovalkcev.

ŽALOSTNA POVEST TREH MLADENICEV.

Chicago, Ill. — Trije čikaški mladeniči Daniel Bain, star 17 let, Frank Burwitz, star sedemnajst let, in William Quinn, star sedemnajst let, so se podali na pot, da skušajo dobiti delo v kateri drugi državi. V Chicagu so delali do praznikov, po praznikih so pa bili odpušteni, ker je pričela trgovina dremati, ko so prazniki minili. Denarja niso imeli veliko in poslužili so se potnih sredstev, kakoršnih se poslužujejo mladi brezposelni delavci v Ameriki. Sedli so na prvi tovorni vlak, ki je peljal iz Chicaga proti jugu. Prepotovali so razne države in povsod zastoj iskali delo. Tako so dospeli v Severno Karolino. Tovorni vlak se je blížal Skylandu v Severni Karolini, ko se je dogodila nesreča, ki pa ni še pojasnjena. Fakt je ta, da so našli vse tri mladeniče mrtve in razmesarjene ležati na železniški progi. Drug od drugega so ležali pet in sedemdeset čavljev. Blizo njih je ležala zlomljena železniška vez, ki služi za dolenjo oporo pri železniških vozovih.

Nekateri sodijo, da so mladeniči sedeli na vezi, ki se je ne pričakovano prelomila in utrgala. Njih razmesarjena trupla sta našla dva zamorca, ki sta bila ob železniških tirih.

Serif in mrliški oglednik sta uvedla preiskavo.

Mladeniči so vodili zapiske o njih potovanju. Iz tega dnevnika je bilo razvidno, kje so mladeniči bili in iskali delo in da so se namenili vrniti nazaj v Chicagu, ker so zaman iskali delo.

GIBANJE ZA TRETJO STRANKO.

Chicago, Ill. — (Fed. Press.) — Osrednji odbor Farmer-Labor stranke ima sejo 21. februarja v Chicagu, to je isti dan, ko se odpravi konvencija Konferenca za progresivno politično akcije. Socialistična stranka ima tudi konvencijo omenjenec dni.

Farmer-Labor party je tista stranka, ki se je prva ustanovila l. 1920 in ki je bila do nedavne-ga v zvezi s Čikaško delavsko federacijo.

Isobrazba odpira pot v svobodo in do enakopravnosti.

ILLINOIS CENTRAL ŽELEZNICA TUDI STOKA.

Zeli povišanje vozne za lokalni promet.

Chicago, Ill. — Illinois Central železnica ne želi nič manj kot 20-odstotno povišanje vozne v lokalnem prometu.

Družba stoka, da je imela zadnja štiri leta deficit v lokalnem prometu.

Kje so zdaj časniki, ki so hvalili železniške magnate kot najbolj sposobne glave za upravljanje železnic.

Ljudstvo vprašuje, če se upravna zmožnost privatnih železniških ravateljev izkazuje v povišanju železniških vozni? Ako je tako, tedaj ima vsak človek zmožnosti za železniškega ravatelja.

BOGATA ŽELEZNIŠKA DRUŽBA BERAČI.

Chicago, Ill. — Chicago, Milwaukee & St. Paul železniška družba je na potu v roke sodniškemu upravitelju. Družba izjavlja, da ne more plačevati visokih obresti od posojila, ki ga dolguje vladi.

Družba si je izposodila od vlade \$55,000,000 proti obrestim po šest od sto. Zdaj pa želi, da bi plačevala le po 4% obresti.

Železniška družba je bila nekoč ena najpremožnejših. Njene železniške proge merijo 10,005 milj. V državah Illinois, Iowa in Montana lastuje več tisoč akrov premogovega polja.

In zdaj pravijo, da ji grozi bankrot, ako se ne znižajo obresti!

Kako je železniška družba začela v tak položaj? Ali mogoče zaradi tega, ker imajo privatni interesi izredno dobre sposobnosti za upravljanje železnic?

ZENA JE ZGORELA PRI IZVRŠEVANJU SLUŽBE.

Brooks, Me. — Mrs. Carrie Johnson, pohabljen telefonistka, je zgorela, ko je ostala na svojem službenem mestu, da odda poziv za ognjegasce. Po oddaji poziva ji je bila pot zaprta na prosto.

Mali ogenj se je razširil in spremenil v velik požar, ki je vpepelil šest poslopij.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Podpora Jednota

Iskupa, 17. Junija 1907. v delavi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Cinkar; podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 103, Johnston, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega oddelka Blas Novak; gl. blaginjak John Vogrich; urednik glasila Jole Zevortnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POBORTNI ODSEK:

Martin Železnikar, predsednik, Box 276, Harborton, Ohio; Frances A. Tauchar, 2827 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Krizmančič, 13111 Bennington Ave., West Park, Ohio; Mary Udovick, 2623 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Terčelj, Box 22, Strabane, Pa.

BOLNIŠKI ODSEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 286, Moon Run, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sorko, Box 104, Gross Kans., na jugozapad, Frank Klun, Box 399, Chisholm, Minn., na sev. zap. John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:

Paul Berger, predsednik, 848 Willow St., Chicago, Ill.; Richard J. Zevortnik, R. No. 1, Hinsdale, Ill.; Frank Zajc, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Združitelveni odbor:

Predsednik: Frank Aleš, 2134 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Joško Oven, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Olip, 2436 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POZOR! — Korespondenca s glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovijo: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVJE: Bolniške tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednate vobče se naslovijo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blaginštvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošljejo Paul Bergerju, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi prisilni na gl. porotni odtsek se naj pošiljajo na naslov: Martin Železnikar, Box 276, Harborton, Ohio.

Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglasi, naročila in sploh vse kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "PROSVETA", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ZELEZNIŠKI VOZ PIVE ZASEZEN.

Syracuse, N. Y. — Na tukajšnjem železniškem kolodvoru so zaplenili voz naložen s pivom. Voz je bil naložen v Blue Island, Ill., dne 30. decembra 1924. V njem je bilo naloženih 90 sodov piva.

Ljudstvo meni, da ne bo še tako kmalu nastopila "suša", ako železniške vozove nakladajo s pivom.

DA SKUHAŠ DOBRO PIVO, PISI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, krmali, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričate, da je doma pri nas, kuhani vedno le najboljši in najcennejši.

Grocerijam, sladničarjem in v prodajalno železnice damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA.

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI.

CENE ZMERNE, UNIJSKO DELO PRVE VRSTE.

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE. Pišite po informacije na naslov: S. N. P. J. Printery, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA.

POLIKARP.

Spisal Ivan Cankar.

(Dalje.)

Tako se je nagnil dan, se je bližala noč. Ozri se je župnik proti nebu in je videl, kako je bledele rdeče zarja na zahodu. Dvorišče je bilo že vse v senci, črne so bile jablane. Zapel je zvon in je oznanjal noč.

Ob takih tihih lepih jesenskih večerih, ko se čuti trudni starec tako sorodnega tistemu obledelmu nebu, v predsmrtini, žalostno-trudni slutnji trepetajočemu drevju, je posedal župnik na vrto in je premišljeval o minljivosti vseh posvetnih stvari in o bližnji sodbi božji. Tisto noč pa ga je bil strah teme, neprijaznih senc, ki so segale zmerom dalje in zmerom više. Stopil je v vežo, napotil se je po stopnicah in je napravil v sobi luč.

Odprl je brevir, da bi molil. Srce pa mu je bilo razmišljeno ob molitvi, uhajale so misli v tuje kraje.

"Kako žalostno gori luč nočoj!"

Privil je svetiljko, toda visoki

plamen je trepetal in je bil podoban zatohlo briečim svečam ob mrtvaškem odru.

Zaprl je brevir in je stopil k oknu. Hitro se je bilo znočilo zunaj; bilo je bilo nebo na zahodu in že so se vzigale zvezde...

Sam ni vedel, kdo ga je bil poklical, kdo mu je kazal pot: župnik je premeril sobo kakor v sanjah, premeril je drugo in tretjo in je prišel v tesno izbo, do vrha napolnjeno z debelimi, zaprašnimi knjigami. Odgrnil je malo okence in odprl se mu je razgled naravnost na pokopališče.

Tam je že sijal mesec, velik in bel, svetili so se križi, čudovito jasno se je svetila mrtvašnica. Ob malem, omreženem okencu mrtvašnice se je prikazal tedaj obraz; natanko je razločil župnik votline oči in ust.

Čuden, mrzel mir mu je legel na srce; vrnil se je v sobo, kjer je gorela luč, ogrnil si je aukno in si je privihal ovrtnik, da bi se ne prehladil. Nato se je napotil; in kakor je bil miren, so se mu noge tresle in so mu včasih zašklepetali zobje.

II.

Počasi je šel župnik preko

dvorišča, mimo vrta. Na jabolnah je pošuševalo listje in je padalo. Zavil je na cesto, ki se je svetila v mesečini kakor s svetlim snegom pokrita.

Od cerkve do pokopališča je bilo komaj sto krogov. Že je stal župnik pred velikimi železnimi vrati, prijel je za kljuko in je stresel nalahko. Glej, kljuka se je vdala, vrata so se odprla, zaškrpala so hripavo in župnik je stopil na blagoslovljena tla.

Mesečina je oblivala vse pokopališče; tenke, dolge sence so se bočile preko gomil. Sredi pokopališča je stal velik križ z razpetim Kristusom in njegova senca je segala prav do železnih vrat.

Župnik se je odkril in je povesal glavo. Zgodilo se mu je čudno, bridkost mu je napolnila srce. Komaj je še mislil na strahoto te noči in svoje poti, komaj je še videl pred sabo vegaste, plesnive križe, polpodrta kamenita znamenja. Grehi, zdavno že obžalovani, milostno odpuščeni, so mu ob tej zlougodni uri obežili dušo.

Dolga je bila pot od križa do mrtvašnice — preromal je pač dolgo življenje...

Tako stoji stavec, betežen ves in sivoglav, blizu konca dolge poti in spozna ob prepozni uri, da ni služil ne Bogu in ne svojim bližnjikom, temu sam sebi in svojemu mesnemu poželenju. Vsa dobra dela — in toliko jih je bilo! — so izvirala iz hinavstva. Ni čakal človek plačila v nebesih; stoterno si je povrnil sam in je občutil povrhu še ukradenost sladkosti dobrotelosti...

Naslonil je župnik glavo ob veliki križ in je molil.

Kaj se ni oglašilo od mrtvašnice sem, poklicalo z nestrpnim glasom, kakor ključ človek, ki gleda na zlobnourni kazalec ure in bi ga rad ustavil z nejevoljno roko? Župnik se je napotil po beli, pešeni stezi proti mrtvašnici. Višok v zvoniku je zahtevalo, zdrknilo, ura je bila polnoči. Jadno je bil prišel sveti čas, komaj minuta je minila od zgodnjega večera do te skrivnostne ure.

Župnik se je oziral na vse strani in ni zapazil ničesar. Toda zdelo se mu je, da se je bilo zgenilo tu, tam, da je šklepetalo, pošumevalo narahlo, da se je klopota zapiralo in odpiralo, kakor da bi odskakovali pokrovi od raket. Dihnila mu je v obraz zatohla mrtvaška sapa, hušnilo je prah mimo njega breztelesno bitje, nemirno blodča duša, z grehi obložena, v stoletni ogenj obsojena.

Pokrižal se je in je pobožno sklonil glavo.

"O vi pravični, pod bremenom kesanja vzdihujoči, ki prosite objokani pred nebeskimi vrati, dodeli vam Bog svojo neskončno milost!"

Jadno je hitel čas in župnik je vztrepetal, ko ga je poklical nestrpen, ves že zlovoljen glas. Pod zaščito pobožne molitve se Vdano mu je bilo srce, noge pa so bile trudne in so se tresle.

Počasi je odprl duri in je postal na pragu. Temno je bilo v mrtvašnici, le skozi okno je sijal pramen bele mesečine, naravnost na mrtveca, ki je ležal na visokem odru. Župnik se je približal, stal je tik pred njim.

Neznavec je bil oblečen še zmerom v tiste razcapane cunje; prsi so mu bile razgaljene. Ležal je iztegnjen na odru, roke ob životu. Glava je bila globoko nagnjena, težala je na trdem lesu. Nikogar ni bilo, da bi bil položil siromaku blazinico pod glavo ali vsaj kako staro kamizolo. Župniku se je zasmilil, sklonil se je in je iskal po mrtvašnici; naposled je našel v kotu zraven lopate raztrgan predpasnik in prazno vrečo; položil je oboje neznanu pod glavo in zdelo se mu je, da je bil siromak sam vzdignil glavo ter se hvaležno oddahnil. Nato je prinesel župnik vegast stol ter je sedel poleg odra, neznanu ob vzglavje.

Opazoval mu je obraz, ki se je svetil v mesečini. Lica so bila rumenkasto blede, oči so bile globoko vdrti, napol zatianjene. Dasi je bil obraz ves poračen in so padali kuštravi lasje do obrvi, je bilo župniku očito, da je bil človek še mlad in da je bil njegov obraz nekaj pač zelo bel in nežn. Veliko, brezkončno trpljenje je bilo zarezalo gube vanj, je stisnilo prej tako polne in vesele ustnice in je potisnilo obrvi do oči. Pogledal je na roke — tudi roke so bile majhne in nežne, toda vse razprskane in od solca zarjavele.

Župnik je vstal in se je sklonil preko mrtveca.

"Povej mi, kdo si, da zadobi moja duša mir!"

Zgenile so se trepalnice, smehljaj je zaigral okoli ustnic, župnik je zapazil strahoma, da ni ležal mrtvec pred njim, temveč živ človek, ki se je zatajeval iz same hudomušnosti.

"Povej mi, zakaj si bil prišel k meni ob tako poznem času? Povej mi, kaj hočeš od mene, da si tako prišel ter ugrabil mojemu srcu zadovoljnost bogoslužnega starca? Kaj sem ti storil, da si vznemiril poslednje dni mojega življenja?"

Župnikov glas je bil proseč, skoro jokajoč. Smehljaj na obrazu neznanca pa se je širil, zmerom bolj razločen je bil in zmerom bolj prešeren. Oči so se polagoma odpirale, punčice so se obračale na desno stran in so se svetile. Naposled je zganil nalahko tudi z roko, uprl se je z dlanjo, kakor da bi se hotel vzdigniti.

"Kaj me ne poznate, gospod župnik?" je vprašal smehljaje, z zelo prijetnim, mehkim glasom. V tej lepo zvneči mehki je bilo celo nekaj plahosti, ki je bila ostala neznanu pač še iz življenja.

"Ne, prijatelj, ne poznam t!" je odgovoril župnik odkritosrčno. "V tvoji suknji je bil listek z imenom 'Polikarp'; ampak takega imena, oprosti, ni imel še živ človek na svetu. Pač sem že kratil tisoč ljudi v dolgih dneh svojega pastirovanja, toda ne spominjam se, da bi bil kaznoval nedolžnega človeka z imenom Polikarp..."

Resnično se je vzdignil neznanec na odru, uprl se je ob desni komolec, sklonil se je bliže k župniku, svetle oči so bile zdaj široko odprte.

"Domislite se, gospod župnik, domislite se!"

V enem samem trenutku je preletel župnik v svojih mislih dolgo vrsto let ter se je ustavil v davni preteklosti. Ustavil se je — kri mu je ginila iz lic in začel se je tresti po vsem životu. Iztegnil je roko proti neznanu in se je umikal, z omahujočimi, okornimi nogami.

"Ali ste se domislili? ... Zdaj sem prišel, da narediva račun. Dolga je bila cesta in skoro sem se bal, da ne izgrem cilja, ali da ne obležim tam kje v jarku. Natanko ob pravem času sem dospel, kakor da bi bil izračunil na minute; toliko da so me še nosile noge in niti moči nisem več imel, da bi si bil poiskal pošteno vzglavje... Vedel sem, da pride nočoj, in lepo je, da ste prišli... Narediva račun!"

(Dalje prihodnjic.)

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Dec. 31-1924) pomeni, da vam naročnin poteče na ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam list ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen vsled napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi druzstveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago in Cero za leto \$6.50, pol leta \$3.25, za člane \$5.30.

Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO
"PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave.,
CHICAGO, ILL.

Potniki v stari kraj in emigrantje

iz starega kraja pošljite preko
ENIL KISS BANKIRJA
133—2nd Ave., New York

Denarne posiljavitve — Dolar, fih — Dinar, fih.
Branilni oddelek.
Javni notarski urad.
Pišite za informacije.

IZZA KONGRESA.

Zgodovinski roman. Spisal dr. Ivan Tavčar.

(Dalje.)

"Ti, veličanstvo," je izpregovoril naposled cesar Franc, "sorodništvo mi dela skrb, kakor vidiš, in narodi tudi! Populi mei! In sedaj bomo v dolgem času preživeli nekaj dolgočasnih kongresnih tednov!"

Aleksander je pristavil otožno: "In tvoj Metternich ti bode ležal v ušesih in tvoj Genz ti bo pilil proklamacije, ki bodo vsaka voljnija od laškega olja!"

"Da, tako bode!" pritruje Franc ter globoko zdihne.

"Čemu zdihuješ?" je odgovoril car lahko-dušno. "Raje poglej, kako ju jaz gladim, tega pajka, tega Nesselrodeja, in tega fanta, grofa Kapodistrija! Če bi ju hotel poslušati, bi ne spal niti eno noč!"

"Pa se bomo vendar dolgočasili, Aleksander Pavlovič!"

"Pa se ne bomo, ljubi moj avstrijski brat!"

"Pa kako ne?"

"Vsak kraj ima svoje razkošje, samo posikati ga je treba!"

"Kar se tiče Ljubljane, sem pa res radoveden! Razjasni mi to, veličanstvo!"

Kadar sta bila visoka gospoda bolj židane-ga duha, sta se pogovarjala po ruskem načinu. "Takati je treba, Franc Leopoldovič! In zanesljivega adjutanta moraš imeti! Moj Manzurov na primer ni napačen fante!"

Ko ni avstrijski cesar ničesar odgovoril, nadaljuje Aleksander: "Izprehajaj se po mestu! V navadni meščanski obleki! Ogleda se kraj, ogleda se ljudje. Včas se naleti na mlado deklico, kar človeku nikdar ne škoduje!"

"Pat! pat!" je zahitel Franc. "Kaj takega bi ne hotel udomačiti na avstrijskem dvoru!"

"Kakor ti drago, veličanstvo!" In car Aleksander Pavlovič je obmolnil.

Cesar Franc pa je po daljšem odmoru prišel na novo razgovor: "Če ima človek svojo gospo soprogo, Aleksander Pavlovič, he, kaj pa to?"

"Veličanstvo," je odgovoril oni, "pusti me v miru z gospo soprogo! Ta mi itak povzroča obilo bridkosti! Pa da ti povem, kar sem ti hotel povedati! V spodnjem mestu, tam doli blizu dvostolpne cerkve je gostilna. V njej je dekletce, ki ti postreže z belim kruhom in z domačim kislim vinom. Pravim ti, veličanstvo, to vino, dasi se zarije kakor pijavka v želodec, je nekaj posebnega! Pravo zdravilo!"

"No! No!"

"Če naj ti dobro svetujem, naroči si še nekaj drugega! Ko sem se danes pri tvojih francoskih jedilih tukajle mučil, mi je prihajalo tisto na misel. Nепrestano!"

"In kaj je to bilo, veličanstvo?"

"Nikar! omedleti, ljubi brat! Pri tvojem obedu so mi venomer na misel prihajale židanske kisle ledice in ves čas sem si želel, da naj vrag vzame tvojega francoskega kuharja, meni pa prinese skledico židanovih kisljih ledic. To ti je jed!"

"Kisle ledice!" je zastokal cesar Franc.

"Da, kisle ledice s čebulo, belim kruhom, s kislim vinom in z — židanovim dekletom! To se ti ujema vse skupaj! Sicer pa ne pravim drugega nego: pojdite, sire, in oglejte si vse to sami!"

Takrat se je prebudil kralj Ferdinand in "važni" pogovor je bil pri kraju.

Poslovil se je od suverenov, je odšel cesar Franc v svoje notranje izbe. Ko je vstopil v odprto sobo, je tical pri oknu pobočnik, ki je bil tisti dan v službi. Mladi mož je gledal na Kapucinski trg, si vihral črne svoje brčice ter se očividno dolgočasil. Že tedaj ni bilo na svetu bolj dolgočasne službe, nego je pobočnika!

"Grof Wallenstein!" je zaklical cesar ostro.

Mladi ulan se je stresel, se bliskoma obrnil ter stal kakor sveča. Nato pa je viknil:

"Befehl. Majestät!"

"N-e-k-j-e v mestu," je prišel cesar počasi, prav kakor bi mu beseda iz ust ne hotela, "ne-kje v mestu je gostilna, kamor zahaja rusko veličanstvo! He!"

Adjutant je še vedno stal kot sveča.

"Grof Wallenstein! Vitez Manzurov vam bo povedal, kje je ta gostilna! He!"

"Ni treba, veličanstvo! Sem sam že bil doli!"

Cesar Franc je pristopil k svojemu pobočniku, ga prijel za gumb pri uniformi, mu gledal v oči ter dejal: "Sie, sie Windhund!"

Nato je odšel s smehljajočim obrazom.

Pobočnik grof Wallenstein-Wartemberg pa je bil čez mero srečen, ker ga je njega veličanstvo milostivo blagovolilo imenovati "Windhund".

DRUGO POGLAVJE.

Pariz se šele prav kmalo voz.

Stonglajtar si misli, on prvi je mož!

Z navadnim vesnikom on skupaj ne je.

Legatist in on, to se skupaj ne gre.

Tud bitnja mu stoji, kar more in zna.

In kakor gospodu kosilni ravna.

Domaših jedil pa Stonglajtar ne je.

Saj on kot groflet jih jesti ne sme.

Lenčak: Stonglajtar-Palet.

Hoj, Stonglajtar! Hoj, Urban! Počakaj no! Stonglajtar, lej ga no!"

Tako je klical možak, ki je drugi dan po dogodkih prvega poglavja grazil blato čez Dunajsko cesto tik špitalske cerkve. Belopikasta obleka in nekaj orodja, katero je nosil v rokah, je pričalo o njegovem zidarskem stanu. Tisti, kateremu so veljali zgorajšnji klici, je hodil onostran ceste. Bil je to mož visoke postave, mož obširnega trebuha in na obrazu mu je silila mast takorekto izpod vsake kosti. Širok mu je bil obraz kakor rešeto. Dasi je precej zeblo, je bil poštnjak le lahko opravljen. Na glavi je nosil precej majhen kastorek, da je bil videti kot kronan kralj v pratiki. Ošaben pa je bil bolj nego vsi kralji v tedanji Evropi. In ta ošabnost mu je zevala izmed vsake gube obširnega obraza in kazala se je v vsakem koraku težkega telesa.

Ko oni ni ponehal klicati, je ta obstal, se postavil široko na obe nogi ter potisnil tolste roke v globoke svoje žepe. Pri tem je ravnal tako, da je na vsaki strani iz irhasnih hlač gledal samo n prst. To je tisti, na katerem je nosil težke, obroču podobne srebrne prstane. V vsaj svoji samozavesti je tako stal ter se oziral po slavnatih strehah in po nizkih hišicah okrog sebe.

"Hoj, Stonglajtar! Urban! Vraga, saj nisi gluhi," je kričal Martin Topolščak, zidar iz Kravje doline, ko je pregazil ulico ter obstal pred beluharjem. Le-temu pa je prešinilo obraz nepopisno zaničevanje in kar zarohnel je:

"Ne rjovi tako! Ali mora vsak človek vedeti, da se tikava! Hudimana!"

"O Urban, ne bodi no tak!" je odgovoril Topolščak ponižno. "Saj ava vendar krave skupaj pasla doma na Gorenjih brdih, na Zlebedrovi gmajni!"

In zidarček je pri tem prijazno in zaupljivo gledal proti rojaku, prav kakor da mu je storil največje veselje, če ga je spomnil, da sta skupaj krave pasla na Gorenjih brdih v Poljanški dolini. A Urban Pintar, dasi rojen v leseni Mrakovi koči na Gorenjih brdih, si je vedel na svetu pomagati in — po njegovem zanj edino merodajnem mnenju — je splezal na lestevci človeške družbe tako visoko, kakor iz Mrakove kočice nihče ne, niti pred njim niti za njim. Bil je tedaj sloveč "Stonglajtar" v Andreja Smoleta sloveči spedijski trgovini ljubljanski. Da tak mož ni bil posebno vesel znanja z navadnim zidarčkom iz Kravje doline, je seveda naravno. Vsaj po Urbanovem mnenju je bilo tako, in to mnenje je bilo za Smoletovega Stonglajtarja edino merodajno. Srepa je gledal in osorno odgovoril: "Ne vidim rad, če se vpije nad mano po cestah!"

"Oj, kaj boš visok, Urban," je tarnal oni, "kaj boš visok! Navsezadnje umrjemo vsi in oči nebeški nas bo sodili!"

"Ne lajaj no! Boga zahvali, da te sploh poznati hočem! Če pa češ kaj govoriti z mano pojdiva k Piškotu!"

Pivnice so za vsakega pripovedovalca največjega pomena. Že Valter Scott, velikan med pripovedniki, je izpregovoril o tem pametno in resnično besedo. Nikomur se torej ne bode videlo čudno, ako trdimo, da bi tudi naša pripoved brez pivnice mogla izhajati. V kongresni dobi so bile ljubljanske pivnice nekako zrcalo življenja in razmer v mestu. Istotako kakor so še danes. Kongresna Ljubljana je imela precejšnje število imenitnih gostiln. Različni sloji tedanje ljubljanske družbe so se shajali v svojih posebnih gostilnah: mesarji in ribiči večinoma pri "Židanu" na Poljanah, "boljša" družba pa je imela svoj stan pri "Deteli" za franciškano cerkvijo.

(Dalje prihodnjic.)

Hrbtena bol

je predznak obistne nepravilne in nikakor se ne sme zanemariti. Vzemite

SEVERA'S LEDSYL

ki je izvrsten stimulant za ledice. Pomaga naravi popraviti obstoječi nered, ter olajša bolečine v hrbtu vsled obistne nepravilne.

Cena 78c in \$1.25.

Zahtevajte v lekarnah.

W. F. SEVERA & CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

KNJIGE

Književne Matice S. N. P. J.

Književna Matica Slovenske narodne podporne jednote je izdala in ima v zalogi sledeče knjige:

Pater Malaventura. Spisal Zvonko A. Novak. Izvirna povest iz življenja ameriških francižkanov. Z izvirnimi slikami, katere je izdelal Stanko Zele. Fina trda vezba. Cena s poštnino vred \$1.50.

Slovensko-angleška slovnica. Dodatek raznih koristnih informacij. Fina trda vezba. Cena \$2.00 s poštnino vred.

Jimmie Higgins. Spisal Upton Sinclair, poslovenil Ivan Molek. Povest iz življenja ameriškega proletarijata za časa velike vojne. Trda vezba. Cena \$1.00 s poštnino vred.

Zajedalc. Spisal Ivan Molek. Povest iz doslej skritega kosa življenja slovenskih delavcev v Ameriki. Trda vezba. Cena \$1.75 s poštnino vred.

Zakon biogeneze. Spisal Howard J. Moore, poslovenil J. M. Zelo podučna knjiga, ki tolmači mnoge narurne zakone in pokazuje, kako se splošni razvoj ponavlja pri posamezniku fizično in duševno. S slikami. Trda vezba. Cena \$1.50 s poštnino vred.

Zadnji dve knjigi, naročeni skupaj, dobite za tri dolarje. Vse zadnje štiri knjige za šest dolarjev. Vredne so!

Naročbe, s katerimi je poslati denar, sprejema

KNJIŽEVNA MATICA

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.